

Θεωρία Χωρικού Σχεδιασμού

Διδακτική ομάδα: Ελένη Ανδρικοπούλου, Γρηγόρης Καυκαλάς
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

5^ο Μάθημα

Σύστημα μεταφορών και ανάπτυξη της πόλης

Εισήγηση: Μάγδα Πιστιάβα-Λατινοπούλου, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

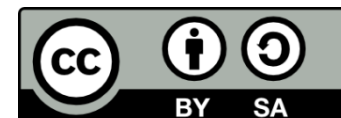

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΣΚΟΠΟΪ

- Η παρουσίαση αποτελείται από 3 ενότητες με στόχο να καταδείξει την επίδραση του συστήματος μεταφορών στην αστική ανάπτυξη:
  - I. Βασικές έννοιες της αλληλεπίδρασης των δυο συστημάτων μεταφορών και χρήσεων γης
  - II. Η ένταξη του συστήματος μεταφορών στον αστικό ιστό
  - III. Βασικά προβλήματα στις μεταφορές και στρατηγικές αντιμετώπισης: Εναλλακτικά δίκτυα προς το ΙΧ αυτοκίνητο

I. Αλληλεπίδραση χρήσεων γης και συστήματος μεταφορών (1/4)

- Το σύστημα των **χρήσεων γης** με τα χαρακτηριστικά του (κατανομή στο χώρο, πυκνότητα κ.ά.) δημιουργεί την ανάγκη **μετακίνησης δηλαδή τη ζήτηση για μεταφορές**. Καθορίζει επομένως τη φόρτιση του συστήματος μεταφορών και κατ' επέκταση τη μορφή και το μέγεθός του. Στη συνέχεια το **σύστημα μεταφορών** με την παροχή ενός βαθμού κινητικότητας και επομένως ορισμένων ωφελειών θέσης (**προσπελασιμότητα**) επηρεάζει την εγκατάσταση των διαφόρων χρήσεων γης.
- Λόγω της συγκέντρωσης των περισσότερων δραστηριοτήτων σε μια αστική περιοχή οι περισσότερες μετακινήσεις έχουν το ένα ή και τα δύο τους άκρα στις αστικές περιοχές.

I. Αλληλεπίδραση χρήσεων γης και συστήματος μεταφορών (2/4)

Προσωπικό αρχείο

I. Αλληλεπίδραση χρήσεων γης και συστήματος μεταφορών (3/4)

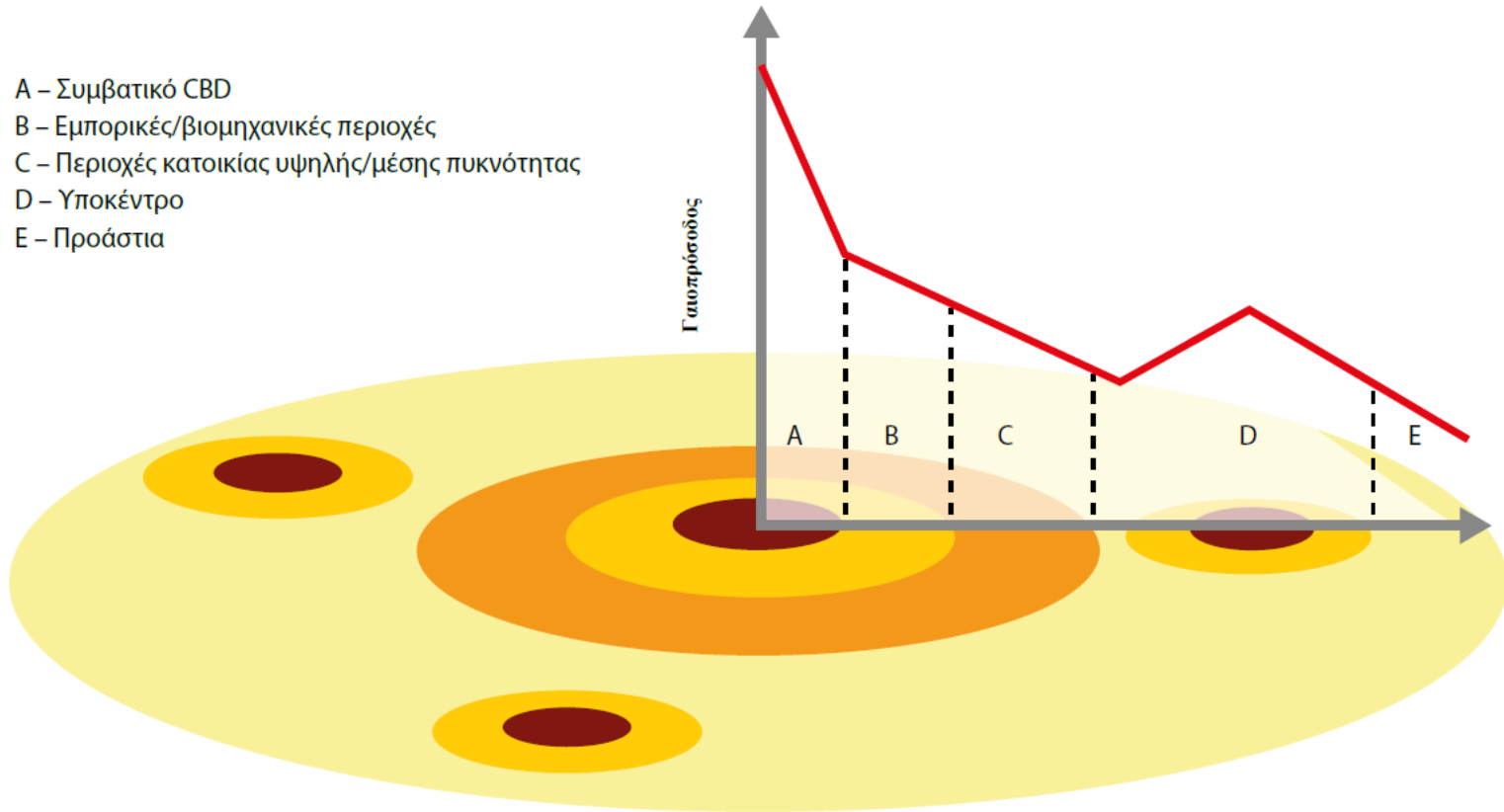
- **Οι αλλαγές των χρήσεων γης έχουν επιπτώσεις στο σύστημα μεταφορών** : οι αλλαγές στην πυκνότητα κατοικίας, πυκνότητα απασχόλησης/θέσεων εργασίας, σχέσεις μεταξύ δραστηριοτήτων π.χ. σχέση εργασίας-κατοικίας, μορφή οικιστικής ανάπτυξης προκαλούν αλλαγές στη ζήτηση για μετακινήσεις
- **Οι αλλαγές του συστήματος μεταφορών έχουν επιπτώσεις στις χρήσεις γης**: προκαλούν μεσοπρόθεσμα βελτίωση της προσπελασιμότητας κάποιων θέσεων, αύξηση των αξιών γης/νέες χρήσεις και νέες 'επιθυμίες' για μετακινήσεις.

I. Αλληλεπίδραση χρήσεων γης και μεταφορών (4/4)

Σχέση μεταξύ αξίας γης και απόστασης από το κέντρο αστικής περιοχής

- A – Συμβατικό CBD
- B – Εμπορικές/βιομηχανικές περιοχές
- C – Περιοχές κατοικίας υψηλής/μέσης πυκνότητας
- D – Υποκέντρο
- E – Προάστια

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου,
Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 136

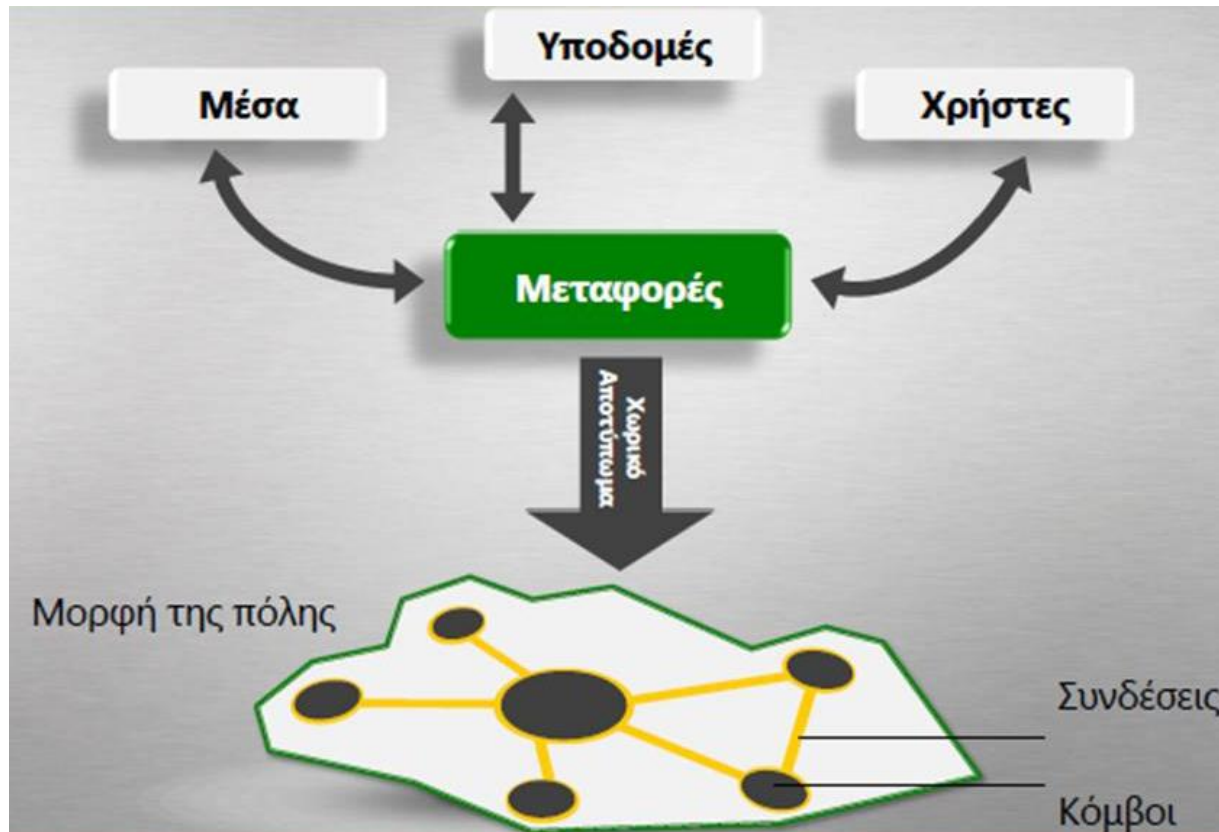

II. Ένταξη του συστήματος Μεταφορών στην πόλη: Συστατικά του συστήματος μεταφορών

- Η υποδομή ή αλλιώς τα δίκτυα κυκλοφορίας (οδικά, σιδηροδρομικά, ποδηλατόδρομοι, πεζόδρομοι, κλπ.)
- Οι ροές ή αλλιώς οι μετακινήσεις προσώπων ή αγαθών που εκφράζονται με τα αντίστοιχα οχήματα (επιβατικά, λεωφορεία, φορτηγά, τρένα κλπ.)
- Τα κομβικά σημεία, σημεία χωρικής συσσώρευσης οικονομικών δραστηριοτήτων και υψηλής προσπελασιμότητας (σιδηροδρομικοί σταθμοί, λιμάνια κλπ.)

II. Το Χωρικό Αποτύπωμα του Συστήματος Μεταφορών

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου,
Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 173

II. Λειτουργική Ιεράρχηση Αστικού Δικτύου

Οι οδοί κατατάσσονται στις ακόλουθες τέσσερις βασικές κατηγορίες ανάλογα με την λειτουργία τους και την έμφαση που δίνεται στην πρόσβαση ή στην κινητικότητα.

α) Κύριες αρτηρίες

- Ελεύθερες λεωφόροι (Freeways)
- Λοιπές κύριες αρτηρίες (Arterial Streets)

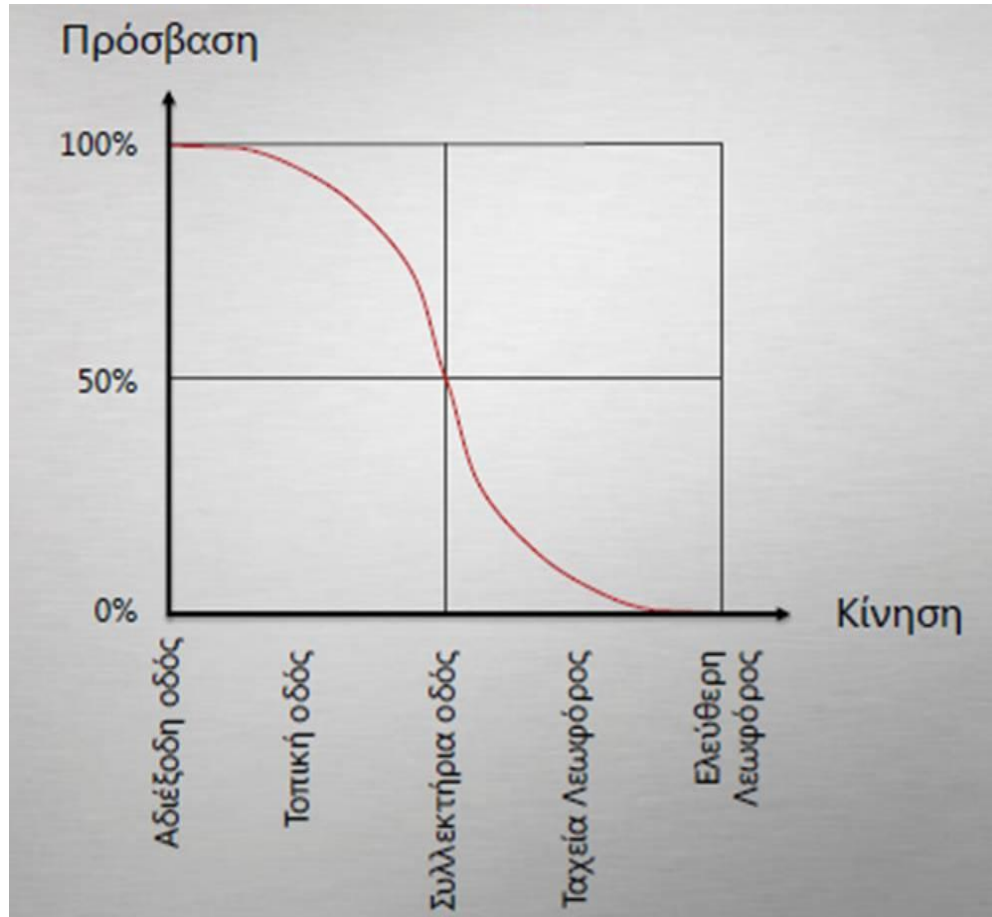
β) Δευτερεύουσες αρτηρίες

γ) Συλλεκτήριες Οδοί

δ) Τοπικές οδοί

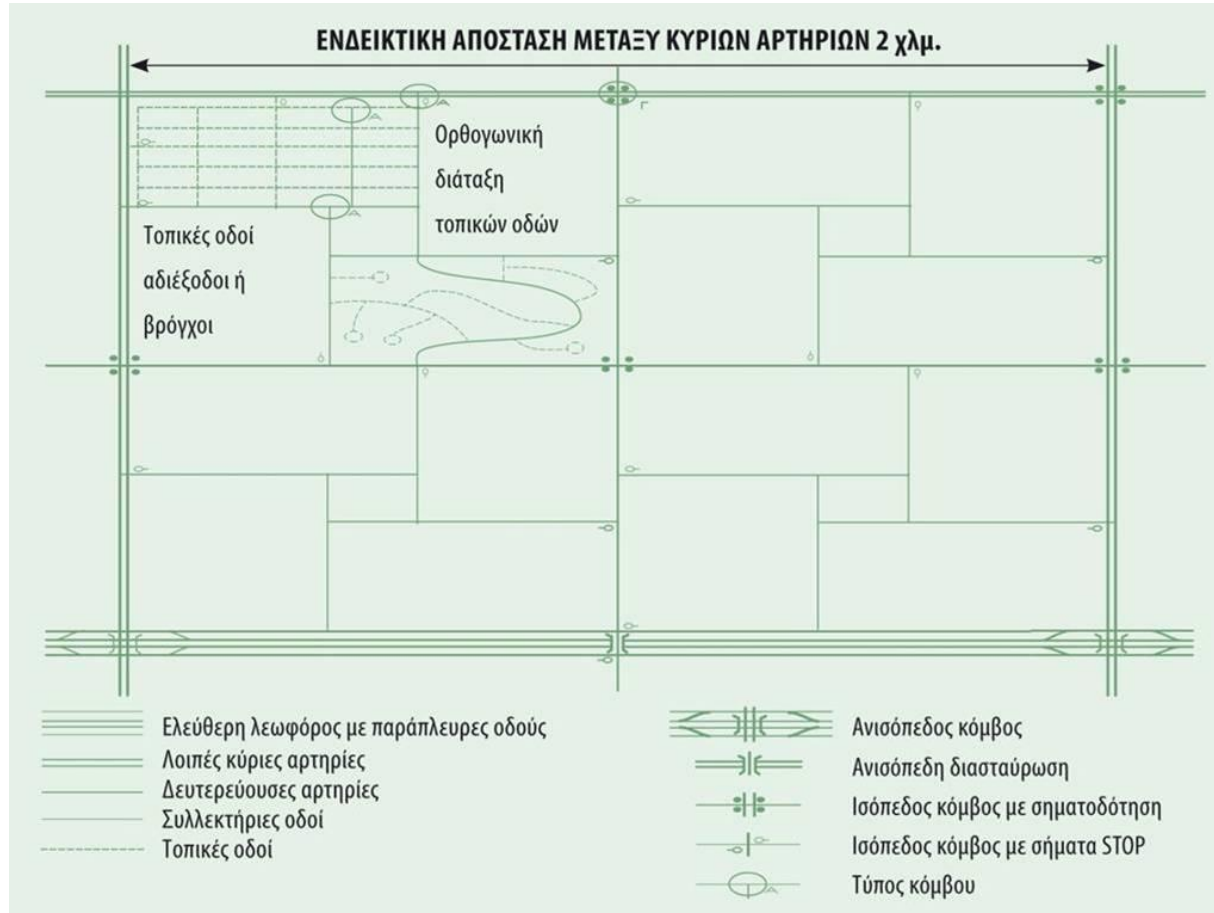
II. Χρήση κάθε κατηγορίας οδού για κίνηση και πρόσβαση

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές*, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 317

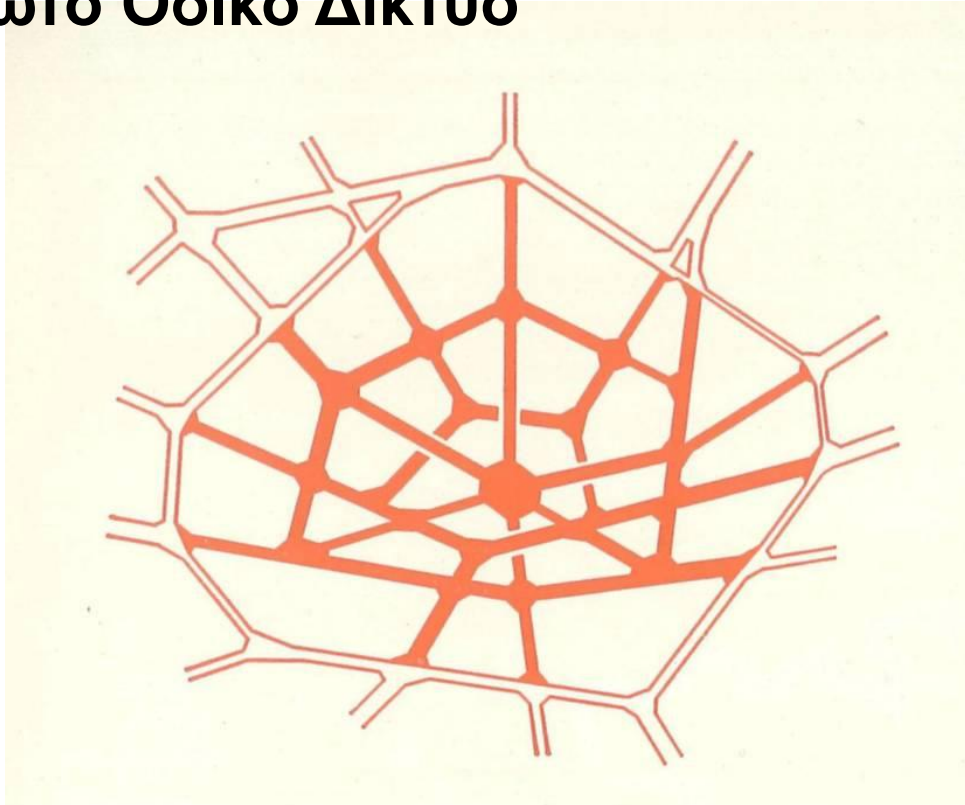
II. Ιεράρχηση Οδικού Δικτύου

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου,
Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 316

II. Μορφές Δικτύων (1/4)

(α) Ακτινωτό Οδικό Δίκτυο

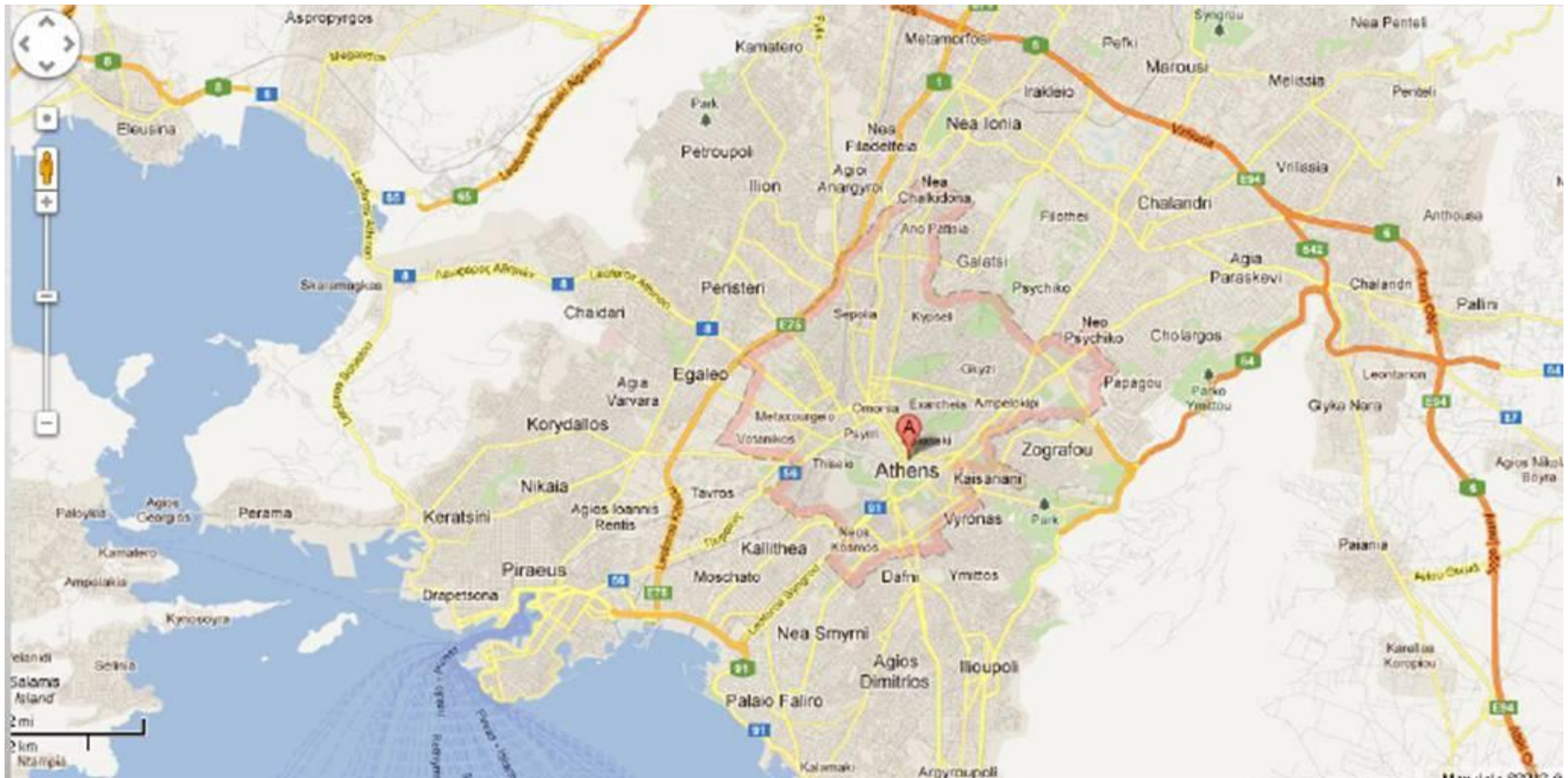

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου,
Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 318

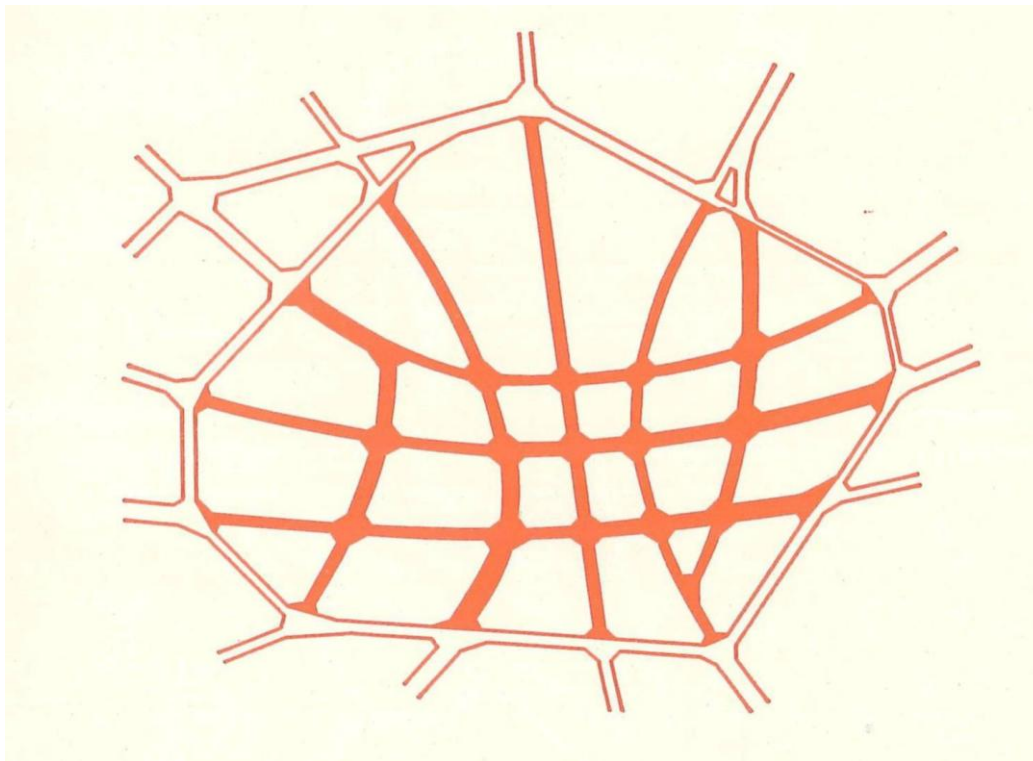
II. Μορφές Δικτύων (2/4)

<https://www.google.gr/maps/@37.9905666,23.707612,12z?hl=en>

II. Μορφές Δικτύων (3/4)

(β) Ορθογωνικό Οδικό Δίκτυο

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου,
Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 318

II. Μορφές Δικτύων (4/4)

<https://www.google.gr/maps/place/Manhattan,+New+York,+NY,+USA/@40.7579563,-73.9459709,13z/data=!4m2!3m1!1s0x89c2588f046ee661:0xa0b3281fcecc08c?hl=en>

III. Βασικά προβλήματα στις μεταφορές: Το φαινόμενο της κυκλοφοριακής συμφόρησης

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/I-80_Eastshore_Fwy.jpg
[Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

III. Βασικά προβλήματα στις μεταφορές: Φαύλος κύκλος νέας υποδομής

- Η νέα υποδομή δεν λύνει το κυκλοφοριακό πρόβλημα παρά για ένα χρονικό διάστημα (ιδίως σε πόλεις >1.000.000 κατοίκων)
- Στις πόλεις αυτές μάλιστα, συνήθως, δεν υπάρχει χώρος για αύξηση της υποδομής
- Χρειάζεται διαφορετική προσέγγιση: μείωση ή διαχείριση της ζήτησης

III. Στρατηγικές αντιμετώπισης της κυκλοφοριακής συμφόρησης

- **Απόδοση προτεραιότητας σε εναλλακτικά προς το Ι.Χ. αυτοκίνητο μέσα μεταφοράς:**

Μαζικά Μέσα Μεταφοράς και Ποδήλατο και Περπάτημα για μετακινήσεις μικρού μήκους ή για συνδυασμό τους με τα Μ.Μ.Μ.

- **Με ταυτόχρονο περιορισμό της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου**

Χρέωση της χρήσης της μεταφορικής υποδομής σε αστικές περιοχές (χρέωση της εισόδου σε συγκεκριμένη περιοχή ή σε οδικά τμήματα)

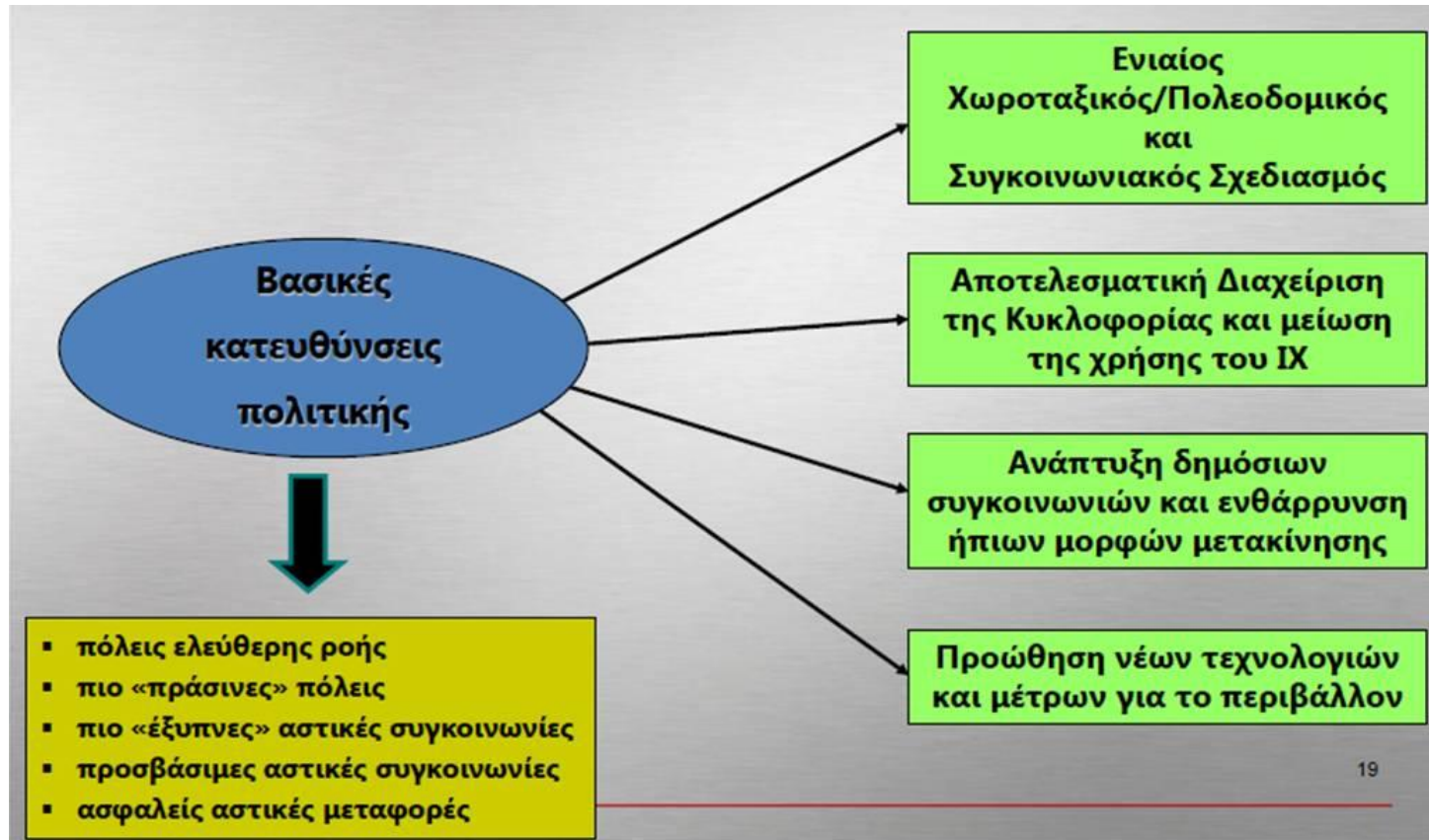
- **Ολοκληρωμένος πολεοδομικός και κυκλοφοριακός σχεδιασμός**

Ελαχιστοποιεί τις μετακινήσεις, ευνοεί τη χρήση Μ.Μ.Μ. και την προσπέλαση βασικών αστικών λειτουργιών με τα πόδια ή με ποδήλατο

III. Στρατηγική αστικής κινητικότητας

Προσωπικό αρχείο

III. Εναλλακτικά Δίκτυα προς το ΙΧ αυτοκίνητο: Δίκτυα ΜΜ, πεζόδρομων, ποδηλατόδρομων (1/3)

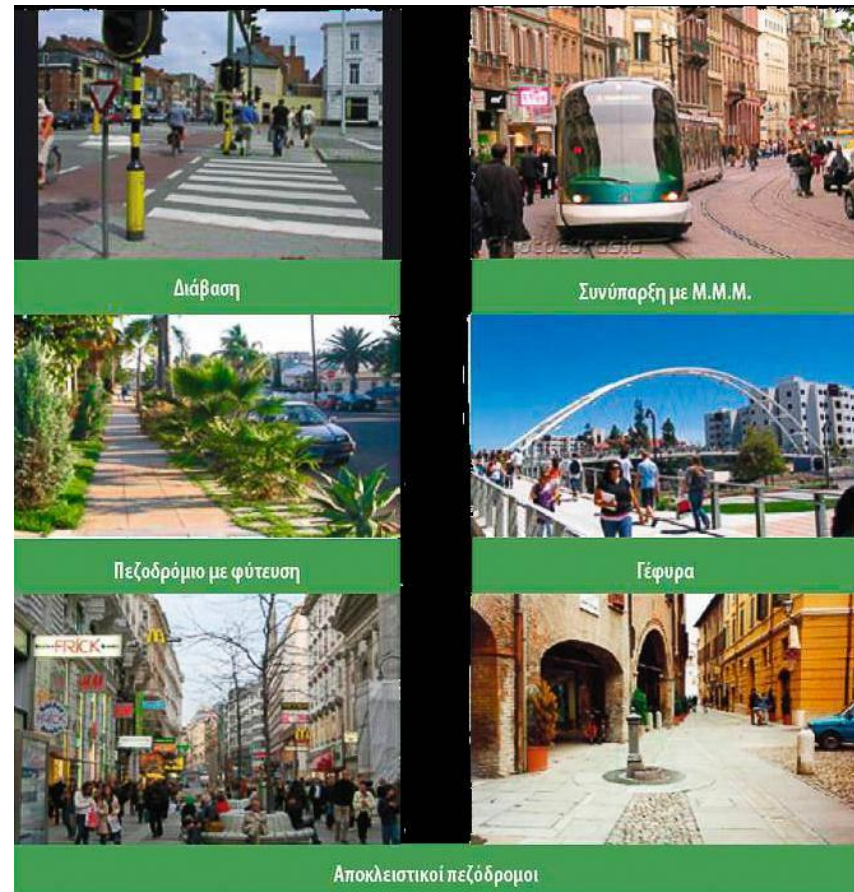
http://www.bikeoz.com.au/images/Canberra_transport.jpg

III. Δίκτυα πεζόδρομων και περιπτώσεις ένταξής τους στον αστικό χώρο (2/3)

Οι πεζόδρομοι προσφέρουν:

- προστασία, ασφάλεια και άνεση στην κίνηση των πεζών
- ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος
- αναθεώρηση του τρόπου μετακίνησης & ενθάρρυνση χρήσης δημόσιων συγκοινωνιών
- μείωση των αρνητικών

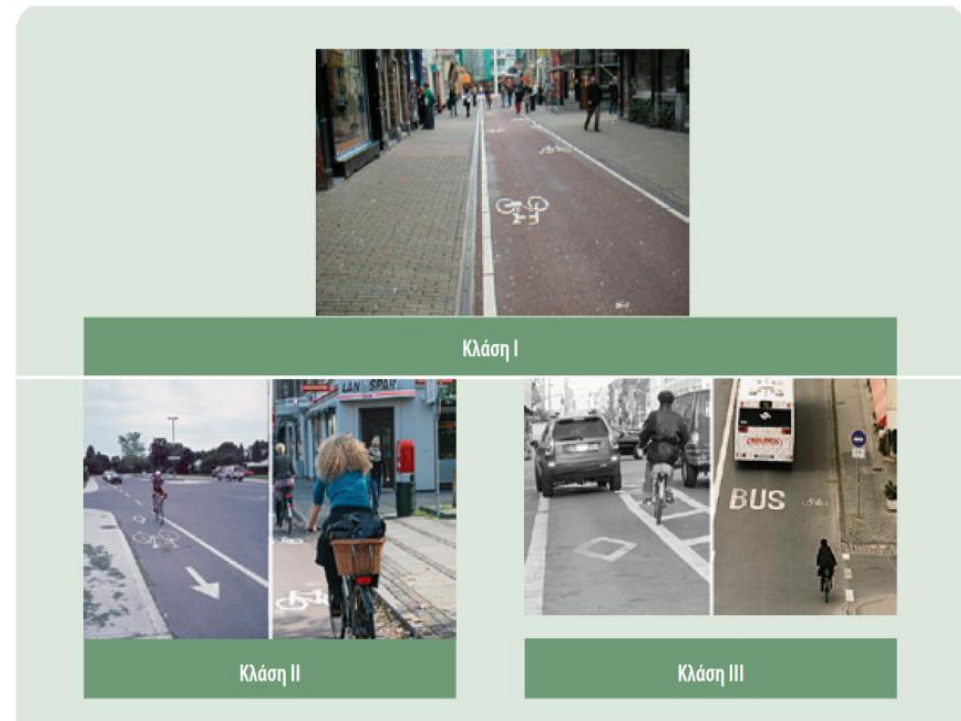
Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλός, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές*, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 320

III. Δίκτυα ποδηλατόδρομων και περιπτώσεις ένταξής τους στον αστικό χώρο (3/3)

Σε μια αστική περιοχή οι ποδηλατόδρομοι διαμορφώνονται :

- τελείως ανεξάρτητοι από το υπόλοιπο οδικό δίκτυο – σε πάρκα, περιοχές αναψυχής και νέες αναπτύξεις (κλάση I)
- σε ιδιαίτερο χώρο διαχωρισμένο από την υπόλοιπη κυκλοφορία (κλάση II)
- στο ίδιο εύρος οδοστρώματος με τα αυτοκίνητα ή τους πεζούς με την κατάλληλη όμως σήμανση (κλάση III)

Ανδρικοπούλου Ε., Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές*, εκδόσεις Κριτική, 2007, σελ. 322

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ε. Ανδρικοπούλου, Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς , Μ. Πιτσιάβα-
Λατινοπούλου, **Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές**, εκδόσεις
Κριτική, 2007

Τέλος Μαθήματος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφανία
Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

